

Knud Hansens prædiken påskedag

Taler

Knud Hansen
Teolog, præst og
højskoleforstander

Dato

10. april 1977

Omstændigheder

Prædikentekst

Lukasevangeliet kapitel 23, vers 55 – kapitel 24, vers 6

Den levende blandt de døde

Det er ikke altid let at skelne mellem hvad man tror og hvad man ønsker at tro. Hvis nogen ville spørge “tror du på kødets opstandelse og det evige liv” ville jeg ikke vide hvad jeg skulle svare. Det skyldes ikke blot at “kød” er et besværligt ord at have med at gøre i den forbindelse, et menneske består jo også af andet end kød. Det kunne man måske komme udenom ved at sige “de dødes” opstandelse, som man gør i den svenske kirke, i stedet for “kødets” opstandelse. Det gør blot ikke spørgsmålet lettere at svare på.

Tror du på de dødes opstandelse?

Er det overhovedet muligt at svare på et sådant spørgsmål, når det stilles som spørgsmål. Det er i hvert fald vanskeligt, hvis den spørgende er ude på at kontrollere, om man nu også har den rette tro, som det i tidligere tider ikke så sjældent var tilfældet. Hvis man på den måde bliver taget i forhør, er man vel nok nødt til at svare nej eller lade være med at svare.

Måske er det her nødvendigt at nævne også en anden ting. Ligesom det er vanskeligt at skelne mellem hvad man tror og hvad man ønsker at tro, har det ofte været vanskeligt at skelne mellem hvad det er at tro og hvad det er at have en mening. Det at have en mening er een ting, det at tro er en helt anden ting. Man kan have alle de vedtagne meninger, f.eks. om sætningerne i trosbekendelsen, uden af den grund at tro. Og man kan leve i tro, selv om man hverken ved ud eller ind med hensyn til hvad man skal mene f.eks. om kødets opstandelse.

Selv om det er vanskeligt at vide hvad der skal forstås ved dette udtryk, er det ikke umuligt at danne sig en forestilling om hvad det måske kan indeholde. Man kan forstå det som et udtryk ikke bare for en side af mennesket, men for hele menneskesket, som et udtryk for hvad man undertiden har kaldt menneskelivets opstandelse. Men hvad er et menneske? Mennesket er jo ikke et isoleret fænomen. Mennesket hører sammen med den verden det har omkring sig, og med alt det denne verden er fuld af, dyr og planter og pløjemarken, store og små skove, sol og måne og mange slags mennesker, hunde, katte, køer og heste – og bulldozere. Uden alle disse mærkværdigheder eller vidunderligheder ville menneskelivet ikke være et menneskeliv.

Hvorvidt det så også i virkeligheden er vidunderligt, kan der ganske vist sættes et spørgsmålstegn ved. Det kan altsammen opleves som en trædemølle, en evig gentaget kedsommelighed, “en grættens glædesløshed” (Jørgen Nielsen). Og bedre bliver det jo ikke, hvis vi midt i kedsommeligheden opdager at det kedsommelige kommer fra os selv. Vi keder os, fordi vi frembringer kedsommelighed omkring os.

Alligevel hænder det undertiden at et menneske, f.eks. ansigt til ansigt med døden, oplever hele denne almindelighed, som noget uendelig dyrebart. Solskinnet, regnvejret, menneskene omkring os, alt det hvorom man i afskedens time ved at man om et øjeblik skal forlade det – pludselig ser man det hele i et nyt lys, som om det var en helt anden verden, som om der var sket en opstandelse. Den nære afsked får det altsammen til at lyse.

I en bog om Picasso, skrevet af hans tredje kone, fortæller forfatterinden om sin mormor, at mormoren i sin høje alderdom, gammel og træt, hver dag plejede at gå hen på kirkegården og sætte sig roligt på den grav hvor tre af hendes børn og hendes mand lå begravet. Hun sagde ikke noget, hun sad der blot, med et venligt smil og et forklaret ansigtsudtryk. Fortælleren, der dengang var 13-14 år, fulgte undertiden med derhen. En dag sagde hun: Mormor, hvorfor sidder du sådan? Mormoren svarede: Det vil du engang komme til at forstå. Den dag kommer da du har gennemgået mange lidelser, dit hjerte løber fuldt af minder, du føler smerte over det som ikke er mere, du indser at livet er kort, at det er en ganske kort frist og så er det forbi. Når du har forstået det og denne indsigt har ramt dit hjerte, da vil du ikke mere leve blot for din egen skyld alene, men lige så meget for duften af en rose, for synet af en hest eller en kat, for lyden af den

rullende torden, for andre mennesker, for dem du holder af. For da vil du vide at din tid er begrænset.

Det var den gamles erfaring. Uden de andre, uden det daglige slid og den rullende torden og alt det der ellers fylder vore dage, ville vi ikke være mennesker.

Men er dette rigtigt, hvad er så menneskelivets opstandelse? Omfatter opstandelsen så ikke også en opstandelse for dyrene og pløjemarkerne, for landevejene og butikkerne og hele den verden vi har omkring os? Uden tvivl gør den det. Hvis man gør alvor af den symbolske kraft i udtrykket kødets opstandelse, kan der ikke være tænkt på et ensomt menneske der ved opstandelsen får livet skænket på ny, for i ensomhed at leve videre efter døden. Så må opstandelsen være ment som en begivenhed der omfatter hele den menneskelige tilværelse, alt hvad der hører med til at være menneske.

Men derved forsvinder ikke vanskeligheden ved at skelne mellem hvad man tror og hvad man ønsker at tro. Man kunne måske ønske at tro på en menneskelivets opstandelse, som den her er antydnet. Men er man i stand til at gøre det? Kan man undgå at spørge sig selv om en sådan tro ikke snarere er en form for ønsketænkning end en form for tro?

Har man forsøgt at gruble over dette spørgsmål uden resultat, kunne der måske være grund til at lægge mærke til at teksten hverken handler om kødets opstandelse eller sjælens udødelighed, men om Kristus, om det meningsløse i at søge den levende mellem de døde. Levende – siger evangeliet om ham at han var, og at han er.

For mennesker på Det ny Testaments tid var tanken om en opstandelse ingen ny tanke.

Derimod kendte det ældste Israel den ikke. Hverken Abraham, Isak eller Jakob troede på opstandelsen. De gamle hebræere levede i et så intimt forhold til Gud at de havde nok i det. Den der har alt kommer ikke på den tanke at han mangler noget. Og det var netop tilfældet med israelitterne. De havde alt. Deres forhold til Gud var deres eet og alt i en sådan grad at de ikke havde brug for ønsketænkning. Det der måske kan forekomme andre en mangel – ikke at gøre sig tanker om livet efter døden – har af de gamle israelitter været oplevet som en

rigdom. De levede et liv i en så ubetinget tillid til den mægtige, at den tryghed der som følge deraf opfyldte deres tilværelse, deres tanker og følelser, gjorde enhver forestilling om nogen anden form for evighed overflødig.

Men fra det 3. århundrede f.Kr. begyndte tanken om en opstandelse at gøre sig gældende iblandt dem. Den kom muligvis fra Persien, men fik i jødefolket sin egen udformning. Saddukæerne afviste tanken fordi den ikke kunne bevises ud fra de hellige skrifter, men farisæerne blev grebet af den, og på Det nye Testaments tid var den så almindelig at kun de konservative teologer forkastede den. Opstandelsestroen stammer altså ikke fra hvad der fortælles om Jesus. Jesu disciple har sikkert allesammen været overbevist om at de skulle opstå på dommens dag, længe før de lærte Jesus at kende. Det samme var tilfældet med Paulus, der som bekendt før sin omvendelse tilhørte farisæernes parti, for hvem troen på opstandelsen var af stor vigtighed.

Det særlige ved påskebudskabet er altså ikke at det taler om opstandelse, men at det taler om Kristus. Det siger at han var levende da han levede, og at han stadig lever. Og det siger at dette er et evangelium.

Hvorfor det er et evangelium? Det er det fordi det er ham det fortælles om, og ikke f.eks. om Herodes eller kejser Nero eller den farisæer der i templet takkede Gud fordi han ikke var som andre. En meddelelse om at kejser Nero var opstået fra de døde ville med sikkerhed have gjort indtryk på alle der kendte ham, men det er lige så sikkert at det ville have sat skræk i de fleste. Det ville have været et budskab om et tyranni der kom tilbage med fornyet kraft og hensynsløshed. Der ville for mange have været grund til at flygte og skjule sig på sikre steder. Og et budskab om at farisæeren var opstået ville også nok have gjort indtryk, men det ville ikke have været til glæde for andre end dem der med deres korrekthed mener sig berettiget til at korrekse hvem som helst der ikke ligner dem selv.

Budskabet om Kristus har et andet indhold. At Kristus er opstået betyder at den sandhed der dengang udstrålede fra hans ord og skæbne også i dag udstråler fra hans ord og skæbne. At Kristus er opstået betyder dom og tilgivelse, dom over vor hensynsløse vilje til at skubbe andre til side for selv at komme til, og tilgivelse som en ny tingenes tilstand iblandt os, som en ny måde at være til på, som en tro, håb og kærlighed, der har mulighed for stadig på ny at opstå fra de døde i vort forhold til hinanden.

I den ortodokse kirke i Østeuropa har man et ritual der understreger at opstandelsen ikke først angår os når vi skal dø, men angår os i vort forhold til hinanden hvert øjeblik vi lever. Fastetiden, der jo indleder påsken, begynder i den ortodokse kirke en søndag aften som kaldtes "tilgivelsens søndag". Efter aftensangen henvender sognepræsten sig til menighedens medlemmer og beder dem alle om tilgivelse for de fejl og forseelser og dumheder han har gjort sig skyldig i over for hver enkel. Derefter beder menighedens medlemmer hinanden om tilgivelse for den indbyrdes misundelse og smålighed og mangel på munterhed hvormed de har ødelagt livet for hinanden i den forløbne tid. Efter gudstjenesten samles man til fest i hjemmene. Man spiser sammen og drikker sammen og synger sammen, og meningen er at nu skal al snæversindet glædesløshed forsvinde, og hvad man hver for sig kan tænkes at have haft imod hinanden, det skal nu være tilgivet.

Hvor meget en sådan tilgivelsens søndag betyder i praksis, om den er fyldt med en sådan jubel at det får gammelt nag og uvilje til at forsvinde, eller det blot er en tom ceremoni, derom kan ingen udenforstående have nogen mening. Men det betydningsfulde er at kirkens ritual altså opfatter opstandelse og tilgivelse som to sider af den samme sag.

Det samme er tilfældet påskedag. Noget af påskedagens ritual stammer fra en prædiken over "arbejderne i vingården" af en af de græske kirkefædre, Johannes Kryssostomos: "I sidst ankomne og I som kom først, tråd alle frem og gå ind til jeres Herres glæde. Han giver alle det samme. I som har været udholdende og I som har været forsømmelige, hold denne dag i ære. I rige og I fattige, omfavn hinanden og bryd ud i jubel. Bordet er dækket, fedekalven slagtet, ingen skal gå hungrig bort. Sæt jer alle til bords og tag del i godhedens rigdom. Ingen fortvivle over sine fejltrin, tilgivelsen stråler fra graven; ingen frygte døden, forløserens død har befriet os. Kristus er opstanden, livet er blevet levende. Kristus er opstanden, af de døde er ingen mere i gravene. Ham være æren og magten i evighed."

Så vældige er disse udbrud – "livet er blevet levende", "af de døde er ingen mere i gravene" – at de tager vejret fra en, hvis man da ikke foretrækker at afvise dem som urimelige. Hvad der ikke ville være noget at sige til; for urimelige det er de. Men de er nødvendige og uundgåelige. Urimelige er også alle andre udsagn om opstandelsen. Eller sagt på en anden måde, de er symbolske. På anden måde er det ikke muligt at tale om det som ingen har set og som ikke er opkommet i

noget menneskes hjerte. Når Paulus siger “der sås et sjæleligt legeme, der opstår et åndeligt legeme”, er det et symbol hentet fra kornet på marken. En anden form for symbolik er talen om at graven var tom. Der er den fordel ved et symbol at det udtrykker mere end en definition. Man kan definere vand som en kemisk forbindelse af brint og ilt, men man kan ikke definere opstandelse. Ordet siger selv det hele, men det oplyser ingenting.

Heller ikke Jesu opstandelse kan bestemmes ved en definition. Den er ikke en historisk begivenhed på samme måde som det er en historisk begivenhed at Cæsar blev myrdet i året 44 f.Kr. At graven var tom kan ikke konstateres. Det kan konstateres at disciplene så den opstandne i dagene efter påske, men ingen videnskab kan afgøre om visionerne var virkelige eller indbildte.

Selv var de overbevist om sandheden i det de havde set. Men om denne sandhed er i stand til også at overbevise andre, det afhænger ikke af hvad der historisk kan konstateres, det afhænger af om man er blevet besejret af det evangelium der også i dag taler til mennesker fra det liv han levede og de ord han talte. Det mest mærkelige ved ham er jo at hans liv var opstandelse fra først til sidst. Der var opstandelse i hans ord og i hans måde at leve på. Han levede ikke for sin egen skyld alene, men lige så meget for synet af liljerne på marken og fuglene under himlen, for lyden af børn der spillede på fløjte eller sang klagesange, legede bryllup og legede begravelse, for mennesker der havde brug for ham, for “synderinden” i byen, for farisæeren i hvis hus han var gæst, da hun opsøgte ham, for alle dem der flygtede til alle sider da de korsfæstede ham, og siden opdagede at sammen med ham havde livet været levende.

Og der var opstandelse i hans ord. Da mennesker engang spurgte ham, hvordan de kunne vide at det var sandt hvad han sagde, svarede han ikke med at give dem et bevis, men henviste dem til de ord han talte. Hvis I vil “gøre mine ord” skal I erkende sandheden. Heller ikke om opstandelsen kan der tales anderledes. Hvis vi ville “gøre hans ord” og ikke leve for vor egen skyld alene, ville der være opstandelse i vort forhold til den verden vi har omkring os, i vort forhold til os selv og i vort forhold til hinanden. Det er hvad evangeliet påstår. Ingen fortvivle over sine fejltrin, tilgivelsen stråler fra graven. Ingen frygte døden. Hvis ikke hvedekornet falder til jorden og dør, forbliver det i ensomhed, men hvis det dør bærer det megen frugt. Den der vil frelse sit liv, for selv at eje det og regere med det, han skal miste det; men den der bortgiver sit liv skal vinde det.

Hvordan det så går til sidst, om det ender med en menneskelivets opstandelse eller med en sjælens udødelighed eller på en helt anden måde som ingen kan forestille sig – lad os ikke fortabe os i spekulationer over det, lad os hellere holde os til det som er nu, at livet hvert øjeblik der kommer stadig er nyt. Hvor meget du end har ødelagt af dit liv i fortiden, det liv der er på vej til dig er ikke ødelagt. Slip dig selv og tag imod det som det er, lad det ikke gå til spilde. Eller rettere – lad det gå til spilde på Guds befaling, giv dig selv til det som er hans mening med dig. Så tror du på syndernes forladelse, og så tror du på opstandelsen.

Kilde

Hansen, Knud: "Og glædelig er hver en dag – prædikener", s. 81-89. Forlaget MIMER. 1990

Kildetype

Dokumentation i bogværk

Tags

Prædiken, Prædikener fra 1900-tallet, Påskedag

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/knud-hansens-praediken-paskedag>